

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ДАЙДЖЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ ВИПУСК № 8 (20), ПРОГРАМА «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»

Липень 2016

ЗМІСТ

Реалізовані заходи:	2
Моніторинг та адвокатування прав людини	2
Стратегічний судовий захист	4
Безкоштовна правова допомога	6
Навчання в сфері захисту та просування прав людини	9
Головні події в сфері прав людини:	14

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Реалізовані заходи:

Моніторинг та адвокатування прав людини

Адвокаційна діяльність

Моніторинг виконання Національної стратегії в сфері прав людини

Українська Гельсінська спілка з прав людини (далі – УГСПЛ) спільно з Секретаріатом Уповноваженого Верховної ради (ВРУ) України з прав людини продовжує роботу щодо постійного моніторингу виконання Національної стратегії у сфері прав людини (далі – Стратегія). Наразі хотілося б повідомити про такі події, які відбулись у липні:

(1) **4 липня 2016 р.** Секретаріатом Омбудсмана спільно з УГСПЛ була [організована та проведена нарада](#) з питань організації моніторингу виконання Плану дій з реалізації Стратегії. Під час заходу, серед іншого, обговорювалися перші результати, а також проблеми, які виникли під час моніторингу імплементації Стратегії, пропозиції щодо поліпшення методології моніторингу та рекомендації щодо форми звітів за результатами моніторингу.

(2) **14 липня 2016 р.** УГСПЛ запущено в дію [сайт Національної стратегії у сфері прав людини](#) за підтримки Секретаріату Уповноваженого з прав людини, щоб сприяти ефективній імплементації положень Стратегії та координації діяльності усіх інститутів громадянського суспільства та державної влади. На новому сайті доступний огляд процесу моніторингу виконання Стратегії, а також звіти, складені за його результатами. Для зручності та координації спільної діяльності портал містить контактні дані виконавців Плану дій та представників громадянського суспільства, що здійснюють моніторинг.

(3) Прем'єр-міністру України було надано для ознайомлення Звіт за результатами моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини (I квартал 2016 року), за результатами розгляду якого Міністру юстиції було доручено провести нараду із органами влади та представниками громадянського суспільства щодо обговорення проблемних питань, що виникають при виконанні Плану дій з реалізації Національної стратегії.

(4) Наразі УГСПЛ зосереджена на наступній роботі по цьому напрямку:

- ведеться розробка індикаторів виконання Стратегії (спільно з Програмою розвитку ООН);
- ведеться збір щоквартальних альтернативних звітів від учасників Меморандуму про співпрацю між Уповноваженим ВРУ з прав людини та представниками громадянського суспільства (громадська Платформа моніторингу виконання Стратегії), які найближчим часом будуть акумульовані в єдиний звіт за II квартал 2016 р.;
- Платформою моніторингу планується у вересні 2016 р. презентувати органам влади, відповідальним за виконання Плану дій, звіт за результатами моніторингу виконання Плану дій з реалізації Стратегії за I та II квартал.

Зазначимо, що робота УГСПЛ з розробки проекту Національної стратегії в області прав людини та Плану дій на її реалізацію, а також моніторингу їхнього виконання відбувається за підтримки проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) [«Права людини в дії»](#).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Участь у роботі круглого столу з імплементації норм міжнародного гуманітарного права

13 липня 2016 р. представники УГСПЛ взяли участь у роботі міжнародного експертного круглого столу *«Імплементація норм міжнародного гуманітарного права та Римського статуту Міжнародного кримінального суду до національного законодавства України»*, під час якого обговорювалось внесення пропозицій до законопроекту *«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації з положеннями Римського статуту Міжнародного кримінального суду»*. Адвокаційна робота в цьому напрямку триває.

Аналітична та моніторингова діяльність

Моніторингові візити

- **5-9 липня 2016 р.** здійснено моніторинговий візит³ до м. Запоріжжя та міст Дніпро (колишній Дніпропетровськ), Павлоград, Кривий Ріг, Апостолове (Дніпропетровська область) для опитування свідків позасудової страти та осіб, що перебували в полоні для формування кейсу у Фонді стратегічних справ УГСПЛ з подальшим супроводженням справи у Міжнародному кримінальному суді.
- **12-17 липня 2016 р.** УГСПЛ здійснено моніторинговий візит⁴ до м. Покровська (колишній Красноармійськ) та Краматорська (Донецька область) для опитування цивільних, що постраждали в наслідок бойових дій у м. Авдіївці Донецької області.
- **18-22 липня 2016 р.** – спільний з Секретаріатом Уповноваженого ВРУ з прав людини моніторинговий візит до м. Ковеля (Волинська область) *«Дотримання прав людини органами місцевого самоврядування на території міста Ковеля»*, здійснений в рамках пілотного проекту *«Забезпечення прав людини на рівні місцевих громад: правозахисна паспортизація областей»*⁵. Мета візиту: проаналізувати діяльність органів місцевого самоврядування в таких сферах як попередження катувань і жорстокого поводження, дотримання процесуальних прав; дотримання прав дитини, недискримінації та гендерної рівності; захист персональних даних; дотримання права на освіту; захист прав ВПО; захист прав мобілізованих, військових і членів їх сімей, родин загиблих. При здійсненні моніторингу також враховувалась інформація у сфері дотримання прав людини в місті, яка була висвітлена у ЗМІ протягом березня-червня 2016 р.

Найближчим часом запланований ще один візит з циклу правозахисної паспортизації областей спільно з Секретаріатом Уповноваженого з прав людини.

³ В рамках [проекту](#) з інституційного розвитку УСГПЛ за фінансової підтримки Уряду Швеції через Шведське агентство міжнародного розвитку ([Sida](#)).

⁴ За підтримки Sida.

⁵ Правозахисна паспортизація розуміється як процес оцінки специфіки кожного регіону з позицій стану дотримання прав людини, визначення слабких місць, регіональних особливостей та потреб. Оцінка відбувається в ході постійного моніторингу дій органів місцевого самоврядування, який проводиться експертами неурядових організацій та за необхідності – спільно з працівниками Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини. Результатом моніторингу має стати система об'єктивно виставлених оцінок, яка демонструє прогрес того чи іншого органу самоуправління у вирішенні проблем місцевої громади. У поєднанні з чітко визначеними проблемами, індикаторами успіху/неуспіху органів влади та розробленими рекомендаціями, така система оцінок формує загальну картину («паспорт») стану забезпечення прав людини на рівні району, міста, області. Ця ініціатива реалізується завдяки фінансовій підтримці декількох проектів, які реалізуються УГСПЛ, а саме: проекту USAID «Права людини в дії», проекту «Права людини понад усе» (від Міністерства міжнародних справ Канади) та проекту інституційного розвитку від Уряду Швеції через Шведське агентство міжнародного розвитку (Sida).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Підготовка та оприлюднення різноманітних звітів з дотримання прав людини

- За підтримки проекту USAID «Права людини в дії» підготовлені та опубліковані наступні тематичні звіти: «[Мій дім – чужа фортеця: право власності в умовах збройного конфлікту на сході України](#)», «Гуманітарна катастрофа чи гуманітарна голка – дві сторони однієї медалі: доступ до гуманітарної допомоги в умовах збройного конфлікту на сході України» ([українською](#) та [англійською](#) мовами).

Звіт «Права людей з інвалідністю в умовах збройного конфлікту на сході України» наразі знаходиться на стадії публікації.

- Також на стадії публікації знаходиться тематичний звіт⁷ «Зі щитом чи на щиті» (стан археологічних та архітектурних пам'яток Донбасу в умовах конфлікту).
- 7 липня 2016 р.** відбулась презентація звіту «Звідки відкрили вогонь? Розслідування транскордонних атак на сході України», підготовленого Міжнародним партнерством за права людини спільно з УГСПЛ та Норвезьким Гельсінським Комітетом. Відеозапис презентації можна знайти за [посиланням](#), звіт англійською мовою [розміщено тут](#).
- УГСПЛ переклала та розмістила на своєму сайті [Висновок щодо біженців з інвалідністю та інших осіб з інвалідністю, котрі перебувають під захистом та отримують допомогу від Управління Верховного комісара ООН у справах біженців](#). Цей документ є важливим для розуміння формування політики, що стосується біженців з інвалідністю та осіб з інвалідністю, які опинились в ситуаціях ризику та надзвичайних гуманітарних ситуаціях.
- УГСПЛ продовжує серію аналітичних коментарів від правозахисників та експертів щодо проблеми правосуддя перехідного періоду (Transitional Justice). Цього разу [пропонуємо вашій увазі](#) аналітичний звіт від Нелі Поробіч-Ісакович, координаторки проекту «Міжнародна жіноча ліга за мир і свободу» з Боснії і Герцеговини.

Стратегічний судовий захист

Стратегічні справи УГСПЛ

Скарга на відсутність поваги до приватного життя

В липні юристи Центру стратегічних справ УГСПЛ (ЦСС) надіслали скаргу до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) з приводу справи, яка стосується права на приватне життя, передбачене статтею 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенції). Під час масових заворушень в Одесі 2 травня 2014 року загинув батько заявниці. Два роки вже триває розслідування, і весь цей час тіло загиблого слідчі не віддавали родичам для організації похорон. Однак жодні інтереси слідства не можуть виправдати таку тривалу затримку. На цей час всі можливі судово-медичні експертизи проведені, зразки тканин відібрані і немає підстав для подальшого зберігання трупу у моргу. Заявниця скаржитись на неправомірне втручання держави у приватне життя.

⁷ Звіт підготовлено за підтримки Sida.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Справа «Распряхін проти України»

7 липня 2016 р. ЦСС надав свою відповідь на заперечення Уряду України у справі «*Распряхін проти України*». На стадію комунікації були винесені питання щодо тримання заявника під вартою протягом 5 років і 3 місяців за підозрою у вчиненні ненасильницького злочину та за відсутності реальних ризиків того, що заявник міг ухилитися від суду чи вчинити новий злочин. Більше того, у цій справі вкотре було виявлено системний недолік Кримінально-процесуального кодексу 1960 року, який дозволяв тримати особу під вартою протягом необмеженого періоду після того, як справа передана до суду.

Також у справі поставало питання неналежних умов тримання під вартою в Кіровоградському СІЗО. Ця установа ще не аналізувалася ЄСПЛ, хоча нелюдські побутові умови українських СІЗО є загальновідомим фактом.

Справа «Гліщинська проти України»

11 липня 2016 р. юристи УГСПЛ надали свій коментар у справі «*Гліщинська проти України*». Після того, як ЄСПЛ застосував Правило 39 Регламенту і зобов'язав Україну терміново перевести вагітну заявницю до спеціалізованого медичного закладу, Уряд України надав свою версію подій, за якою пані Гліщинська була повністю забезпечена необхідним медичним доглядом в Одеському СІЗО.

Юристи УГСПЛ, в свою чергу, звернули увагу ЄСПЛ на численні факти ігнорування потреб заявниці, на відмови викликати їй лікаря при кровотечах, і на те, що через порушення приписів лікарів з боку СІЗО, недостатнє харчування й свіже повітря, а також через несвоєчасне проведення ультразвукового обстеження, дитина народилася із синдромом Дауна, а лікарі не мали змоги вчасно виявити хромосомні аномалії та призначити лікування.

Справі «Вронський проти України»

16 липня 2016 р. Центр Стратегічних Справ УГСПЛ надав свою відповідь на заперечення Уряду України у справі «*Вронський проти України*». Заявник був побитий представниками міліції, які спочатку перебільшили ступінь примусу, необхідного для затримання особи, а потім протягом 10 годин били та кували заявника.

В розумінні ЄСПЛ міліція є представником держави, тому за дії правоохоронців держава відповідає як за свої власні. Таким чином, на стадію комунікації були винесені питання щодо порушення матеріального аспекту Статті 3 Конвенції, яка забороняє нелюдське і таке, що принижує гідність, поводження. Крім того, цей випадок перевищення повноважень з боку міліції не було належним чином розслідувано, тому ЄСПЛ приділив увагу також процесуальному аспекту статті 3 Конвенції.

Інші новини Центру стратегічних справ УГСПЛ

- В липні юристи ЦСС надіслали *amicus curiae* (експертну позицію) до Конституційного суду України. Ця правова позиція була подана у справі за поданням Уповноваженого ВРУ з прав людини щодо відповідності Конституції України положень частини першої статті 294 та статті 326 Кодексу України про адміністративні правопорушення у частині, що передбачає виняток із загального правила набрання законної сили постановою судді після закінчення строку подання апеляційної скарги для постанов про застосування стягнення, передбаченого статтею 32 вказаного кодексу.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

- Продовжує свою роботу **Проект зі звільнення полонених**: на даний час підтримується близько двохсот справ постраждалих від подій на Сході України осіб. За липень 2016 р. від імені колишніх полонених було подано чотири скарги до ЄСПЛ, які стосуються порушення статей 2, 3, 5, 13 Конвенції.
- УГСПЛ продовжує надавати допомогу особам, постраждалим внаслідок військових дій на сході країни: на сьогоднішній день проведено роботу більш ніж с двомастами особами. За липень було подано п'ять скарг та десять доповнень до Європейського суду з прав людини.
- Продовження історії боротьби УГСПЛ спільно з еко-активістами щодо збереження озера Качино у Києві – захисники озера підписали меморандум про співпрацю з УГСПЛ, Автомайданом та депутатом Київради; координаційна рада планує зберегти озеро та облаштувати навколо водойми еко-парк.

Матеріали на сайті Центру стратегічних справ та УГСПЛ, на які рекомендуємо звернути увагу

- Відмова державою у виплаті пенсії працюючому на державній службі пенсіонеру порушує статтю 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 1 Протоколу № 1.
- Людину звільнено завдяки діям захисту та обґрунтуванню вимог клопотання практикою ЄСПЛ.
- Уряд не дав грошей переселенцям:
депутати рік тому пообіцяли звільнити переселенців від сплати за гуртожиток і навіть виплачувати 1300 гривень соціальної стипендії; парламент затвердив закон, але він чомусь не працює.
- Пространство для деятельности гражданского общества и система прав человека ООН.

Новини, надані організаціями-членами УГСПЛ

- Європейським судом з прав людини прийнято до розгляду та зареєстровано заяву громадської організації «Екологічно-гуманітарне об'єднання «Зелений Світ» на захист права доступу до публічної інформації. Справу супроводжує адвокат Центру стратегічних справ УГСПЛ.

Безкоштовна правова допомога

Мережа громадських приймалень УГСПЛ продовжує надання безоплатної правової допомоги, проведення інформаційно-просвітніх заходів в галузі прав людини, а також документування злочинів серед категорій населення, які стали свідками порушень прав людини в окупованому Криму чи зоні проведення АТО¹¹.

¹¹ Між приймальнями налагоджена комунікація, відповідно, за потреби, запит від громадян оперативно спрямовується належному юристу для ефективної допомоги. Приймальні також проводять систематичні виїзні засідання для надання

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність приймалень в м. Слов'янську, Бахмуті, Маріуполі, Покровську та Кривому Розі.

Успішні справи громадських приймалень

Національний Банк двічі програв юристам УГСПЛ

Пан Роман – єдиний із 242 працівників системи Національного Банку України (НБУ) Луганської області, який відстояв свої трудові права у суді завдяки правовій допомозі юристів УГСПЛ. Він виграв суд проти свого роботодавця – НБУ, який не виплачував йому зарплату, а згодом звільнив за скороченням, виправдовуючись початком бойових дій на Луганщині.

Юристи громадської приймальні УГСПЛ спільно з ГО «Територія успіху» підготували позов до суду та супроводжували справу на всіх її етапах. Справу розглядав Кіровоградський окружний адміністративний суд, який врешті-решт виніс рішення на користь пана Романа, зобов'язавши Національний Банк виплатити заборгованість по зарплаті, здійснити необхідні виплати по звільненню, а також компенсувати моральну шкоду. Однак НБУ не захотів миритися із таким рішенням суду та подав на апеляцію до Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду, сподіваючись, що цей суд виявиться більш лояльним до Національного Банку. Проте і апеляційний суд, розглянувши матеріали справи, став на сторону колишнього працівника та залишив у силі рішення суду попередньої інстанції.

Детальніше можна прочитати за [посиланням](#).

Інші справи громадських приймалень

- [Позовні вимоги переселенців встояли в апеляційному суді Харкова:](#)

Рішення суду першої інстанції щодо прав переселенців, які були здобуті завдяки допомозі громадської приймальні УГСПЛ у Сумах, незважаючи на оскарження Департаменту соціального захисту, залишені без змін в апеляційній інстанції. Чи поверне держава виплати переселенцям?

- Юристи УГСПЛ [допомогли ВІЛ-інфікованому чоловікові](#) не втратити батьківських прав, яких намагалася позбавити бабуся його дитини.
- Син намагався вижити з дому рідного батька, щоб заволодіти його майном. Здійснити задумане [завадили юристи УГСПЛ](#).
- Дії перевізників Закарпаття порушують дев'ять законів України та Конституцію: Влада сприяє? Протокольне рішення громадської організації на противагу законам? Чи законні дії перевізників та влади? На ці питання [намагається знайти відповідь](#) прес-служба громадської приймальні УГСПЛ у місті Ужгород.
- Управління Пенсійного фонду України у місті Луцьку відмовило пенсіонеру в зарахуванні до його пільгового стажу майже тринадцяти років роботи на підприємстві. Таке рішення завадило чоловікові отримувати пенсію за віком на пільгових умовах. [Вирішити цю проблему допомогли юристи УГСПЛ](#).

безоплатної правової допомоги у віддалених районах, де часто такої допомоги немає взагалі, згідно розробленого графіку (інформація про це заздалегідь поширюється в місцевих ЗМІ).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- Приймальня УГСПЛ у Сумах консультує ВПО з приводу оформлення субсидії на комунальні платежі. *Більше інформації на прикладі конкретного випадку можна знайти за [посиланням](#).*

Інші події в сфері в сфері безоплатної правової допомоги

Закарпатські військові домовились про співпрацю з юристами УГСПЛ

Відповідний Меморандум про партнерство і консолідацію спільних зусиль в Ужгороді підписали тимчасовий виконувач обов'язків військкома обласного військового комісаріату та голова громадської організації-члена УГСПЛ «Закарпатська громада». Документ передбачає об'єднання зусиль військового комісаріату та волонтерів у підвищенні правової обізнаності військовослужбовців та їхніх родин. Закарпатським військовослужбовцям та членам їхніх сімей при зверненні до військового комісаріату тепер гарантуватимуть правову підтримку, представництво інтересів у судах, інших державних органах за сприяння зазначеної громадської організації. *Детальніше – за [посиланням](#).*

В Ужгороді громадські та державні організації об'єднують сили для допомоги внутрішньо переміщеним особам

28 липня 2016 р. у стінах Ресурсного центру для підтримки та супроводу ВПО в Закарпатській області за круглим столом зішлись організації, які працюють у сфері надання допомоги ВПО. Представники організації-члена УГСПЛ «Закарпатська громада» також активно долучилися до обговорення та пошуків вирішення актуальних проблем даної цільової категорії. *Деталі – за [посиланням](#).*

Черкаська приймальня УГСПЛ провела моніторинг щодо забезпечення державою права учасників АТО на безкоштовне лікування

Одна з актуальних проблем, з якою зіштовхуються учасники АТО – відмова у наданні їм належної медичної допомоги, а також видачі безкоштовних ліків. Юристи приймальні УГСПЛ у Черкаській області вирішили з'ясувати, наскільки ця проблема є поширеною, і провели моніторинг щодо дотримання прав учасників АТО, зокрема – права на безкоштовне лікування, отримання безкоштовних ліків та зубопротезування.

Про результати моніторингу [розповіє](#) координатор приймальні УГСПЛ у Черкаській області, юрист Тарас Щербатюк.

Нещодавно створені громадські приймальні УГСПЛ звітують про перші результати роботи

- Черкаська приймальня: [півроку роботи – які результати та подальші плани?](#)
- Сумська приймальня [презентувала звіт](#) про свою діяльність протягом півріччя.
- Правова допомога на Волині: [півріччя роботи](#) приймальні в Луцьку.
- Відкрита у січні приймальня в Ужгороді [підбиває підсумки](#) роботи за перше півріччя.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Новини, надані організаціями-членами УГСПЛ

Інтернет допоможе захищати права людини

Розвиваючи партнерство з Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою, приймальня УГСПЛ у Тернополі розпочинає практику надання безкоштовної правової допомоги онлайн – через мережу інтернет-центрів при бібліотеках. *Деталі можна дізнатися за [посиланням](#).*

Зустріч з переселенцями у Рівненському міському центрі зайнятості

25 липня 2016 р. юристка Громадської приймальні УГСПЛ в м. Рівному спільно з представником Рівненського міського центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги та радником Міністерства соціальної політики з питань ВПО у Рівненській області провели зустріч з переселенцями у Рівненському міському центрі зайнятості. Юристка допомогла з'ясувати правові шляхи вирішення проблем, з якими постійно зіштовхуються громадяни із отриманням статусу ВПО, житла, у соціальній сфері, трудових відносинах, у галузі охорони здоров'я тощо.

Під час зустрічі було надано роз'яснення стосовно порядку подання та розгляду звернень в отриманні безоплатної вторинної правової допомоги у цивільних та адміністративних справах. Також було обговорено нагальні актуальні питання та можливі шляхи їх подолання, зокрема, про труднощі у правовідносинах з банками, переоформленні соціальних виплат за місцем тимчасового проживання, гуманітарної допомоги.

Таким чином, партнерська взаємодія між представниками громадського сектору та органів державної влади у проведенні таких заходів, сприяє більш комплексному та ефективному вирішенню проблем переселенців.

Навчання в сфері захисту та просування прав людини

Навчання адвокатів та юристів

Семінар з міжнародного гуманітарного права та роботи з Міжнародним кримінальним судом

У липні УГСПЛ було організовано семінар, який мав за мету ознайомити адвокатів з основами складання, структурування та передачі в Міжнародний кримінальний суд звернень про вчинення міжнародних злочинів, зокрема воєнних злочинів та злочинів проти людяності.

Формальна освіта з прав людини

УГСПЛ отримала пропозицію увійти до складу Громадської ради при Міністерстві освіти і науки України

8 липня 2016 р. представники освітнього напрямку УГСПЛ взяли участь в установчих зборах із формування нового складу Громадської ради при Міністерстві освіти і науки України. Під час засідання було представлено звіт Громадської ради 2014-2016 рр. за весь період каденції, та

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

обрано її новий склад шляхом голосування. За результатами зборів УГСПЛ отримала пропозицію увійти до складу Громадської ради в якості експерту з питань дотримання, забезпечення та контролю прав людини в системі формальної освіти та вирішення таких завдань, як забезпечення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю міністерства та сприяння врахуванню міністерством громадської думки під час формування та реалізації державної політики у сфері його компетенції та реалізації Національної стратегії з прав людини.

Зустріч групи щодо моніторингу освіти в сфері прав людини в системі загальної середньої освіти України

10-12 липня 2016 р. в Освітньому домі прав людини-Чернігів (ОДПЛ-Чернігів) проходила робоча зустріч моніторингової групи щодо подальшої реалізації моніторингу освіти в сфері прав людини в системі загальної середньої освіти. Під час цієї зустрічі координатори завдань та експерти обговорили й узгодили остаточну концепцію моніторингу, внесли корективи стосовно дослідницьких проблем та дослідницьких питань з окремих проблем.

Було проаналізовано логістику проекту, а саме: план дій, бюджет, пілотажні дослідження, тактику проведення моніторингу. Заслухано й обговорено рекомендації експертів щодо методів збору та обробки інформації, розробки інструментарію, визначено потреби щодо якісного проведення досліджень, проаналізовано ризики, які є можливими в процесі реалізації моніторингу та шляхи їх попередження а, також, визначено форму звітів, строків для оформлення проміжних звітів та відповідальних за це.

Захід було проведено в рамках проекту USAID «Права людини в дії».

Неформальна освіта для різних цільових аудиторій

Робоча зустріч з розробки онлайн курсу з прав людини

3 липня 2016 р. була організована робоча зустріч команди розробників онлайн курсу з прав людини, де були встановлені ключові вимоги до виробництва продукту, стандарти навчальних інструментів, параметри самого курсу. Команда проекту²³ склала пріоритетний список

²³ Проект здійснюється Громадською спілкою «ОДПЛ-Чернігів» за сприяння Національного фонду на підтримку демократії (NED) спільно з Правозахисним центром «Весна» за підтримки Міністерства закордонних справ Чеської республіки. Проект є частиною плану дій Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини».

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

експертів для залучення до роботи над цим курсом. На даний момент організовуються та проводяться консультації з потенційними експертами, розробниками освітньої платформи і студіями з виробництва відео-продуктів. Узгоджуються технічні деталі виробництва продукту, з поправками на існуючі рамки дій проектів, включених в розробку онлайн курсу.

Програма USAID «Права людини в дії» виступає партнером цього проекту.

Міжнародне право – в національну практику Білорусі

3-10 липня 2016 р. на базі ОДПЛ-Чернігів пройшов перший семінар²⁴ чергового циклу проекту «Міжнародне право – в національну практику», спрямованого на зміцнення правозахисної спільноти Білорусі через розвиток компетенцій правозахисників. Аудиторія проекту стала ширшою: окрім адвокатів і співробітників неурядових організацій, тепер у ньому навчаються також блогери. Крім того, вперше в історії проекту юристи та активісти без юридичної освіти навчаються разом в об'єднаній групі.

У фокусі семінару були способи дієвого використання міжнародного права у національній правовій системі Білорусі. 22 учасники проекту в рамках проходження навчальної програми працювали з білоруськими та міжнародними експертами, опановуючи можливості механізмів ООН, окремих європейських і власне білоруських механізмів захисту прав людини. Візити до кількох правозахисних державних інституцій України, аналоги яких на сьогодні відсутні в Білорусі – Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини, Урядового уповноваженого у справах ЄСПЛ та моніторингової Місії ООН – став окремим важливим компонентом навчальної програми, який мотивував учасників до роботи у напрямку розвитку громадянського суспільства Білорусі.

Перша сесія Школи громадського активіста/активістки

16-20 липня 2016 р. у Брюховичах Львівської області відбулася перша сесія Школи громадського активіста/активістки²⁵ за участі представників шести областей України –

²⁴ Сесія організована Білоруським домом прав людини за підтримки та в партнерстві з Гельсінським фондом прав людини та ОДПЛ-Чернігів, а також Фондом Домів прав людини в рамках програми «Міжнародне право на захист громадських інтересів» Мережі Домів прав людини. Український партнер програми – ГО «МАРТ» (організація-член УГСПЛ).

²⁵ Даний захід відбувся у межах проекту Центру правових та політичних досліджень «СІМ» (який є членом УГСПЛ) «Активізація громадянського суспільства шести областей України для подолання стереотипів та інтеграції ВПО у життя громад «Декалог примирення», підтриманого The Black Sea Trust, проекту Фонду Германа Маршалла.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Львівської, Івано-Франківської, Волинської, Харківської, Донецької та Луганської, під час якої йшлося про базові поняття прав людини й механізми їх захисту.

Експертну та методичну підтримку Школі надали тренери Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини» (РПЛ) та УГСПЛ, які, зокрема, розмовляли з учасниками про історію, філософію та концепцію прав людини, міжнародні й національні механізми захисту прав людини, за яких умов права людини можуть бути обмежені, толерантність, недискримінацію та виклики, з якими стикаються вразливі групи в суспільстві.

Окрім теоретичної складової, на Школі було чимало практичних занять і факультативів,

присвячених стереотипам сприйняття за національною, статевою, етнічною, соціальною та іншими ознаками, дискусії навколо «за» і «проти» смертної кари, примирення в умовах військового конфлікту тощо.

Вебінар «Зміни у законодавстві з питань реалізації прав у військовій сфері та практика їх забезпечення»

20 липня 2016 р. громадською організацією «МАРТ» [був проведений вебінар](#) з метою надання повної та всебічної інформації про зміни у законодавстві, що впливають на забезпечення та реалізацію прав військовослужбовців, сприяння правовій обізнаності у визначеній сфері, а також розповсюдження соціально важливої інформації.

Тренінг для громадських моніторів Національного превентивного механізму

19-23 липня 2016 р. відбувся тренінг²⁶ для громадських моніторів Національного превентивного механізму (НПМ), учасники якого пройшли доволі жорсткий відбір, адже на 23 місця було подано 103 заявки.

²⁶ Тренінг проведено за участі Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини у взаємодії із спільнотою моніторів НПМ, ГО «Центр інформації про права людини» та за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Програма тренінгу включала загальні питання НПМ (історія, місія, завдання, становлення та розвиток НПМ в Україні); визначення, особливості, класифікація місць несвободи в Україні; мінімальний стандарт належного поведіння в місцях несвободи; принципи та методи моніторингу місць несвободи; вивчення досвіду роботи НПМ зарубіжних країн; організацію взаємодії з державними органами.

За результатами заходу експертна рада рекомендуватиме Уповноваженому ВРУ з прав людини кандидатури з числа учасників для затвердження та надання персональних доручень на право здійснення моніторингових візитів до місць несвободи на громадських засадах/на безоплатній основі. Остаточне рішення щодо затвердження кандидатур та видачі персональних доручень в рамках реалізації НПМ приймає Уповноважений ВРУ з прав людини.

Зустріч експертів щодо розробки освітніх продуктів з міжнародного гуманітарного права

22-23 липня 2016 р. проектом USAID «Права людини в дії» було підтримано зустріч експертів, тренерів та освітніх консультантів та документаторів щодо розробки освітніх продуктів з міжнародного гуманітарного права (МГП). Було обговорено ключові компетенції, знання та вміння, якими мають володіти юристи, що застосовують міжнародне гуманітарне право у своїй діяльності. Також визначено ключові запити та потреби юристів різних сфер щодо прогалін, які існують у розумінні МГП, фіналізовано структуру посібника для юристів з МГП, складено технічне завдання для задіяних експертів та дизайнерів, розроблено та затверджено графік підготовки посібника та навчальних тренінгових модулів для підготовки юристів щодо застосування МГП.

Тренінг для тренерів та координаторів освітнього напрямку

26-28 липня 2016 р. в рамках проекту USAID «Права людини в дії» на базі ОДПЛ-Чернівці проведено другу сесію тренінгу для тренерів та координаторів освітнього напрямку щодо розробки структури освітніх модулів, які будуть використовуватись у подальших освітніх діях УГСПЛ та Програми «РПЛ». Окрім того, були відпрацьовані заняття «Вступ до прав людини», «Філософія та еволюція прав людини» тощо. Також проведено коротку сесію з стратегічного планування майстерні освітніх технологій, яка створюється на базі УГСПЛ та РПЛ, визначено ключові завдання, форми та інструменти їх реалізації, складені технічні завдання потенційно задіяних експертів та тренерів.

Участь у заході взяли експерти та тренери, які співпрацюють з РПЛ та УГСПЛ, адвокати, судді, які бажають діяти у просуванні ідеї прав людини за допомогою освітніх інструментів та засобів.

Діяльність УГСПЛ з арт-активізму і його правозахисний контекст

Протягом липня була розроблена концепція розвитку програми навчання молодих активістів практикам адвокаційних кампаній із застосуванням креативних підходів. Для цього були вивчені відповідні міжнародні практики, проаналізовані різні кейси громадських активістів з різних країн. В ході онлайн-ових і офлайн-ових робочих сесій був прописаний дизайн навчальних інструментів і складена покрокова стратегія розвитку проекту. В даний час робота сфокусована на описі міжнародних практик адвокаційних кампаній із застосуванням креативних підходів, з поправкою на соціокультурний контекст, поміщаючи напрацьований досвід в рамки правозахисної діяльності.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Розбудова Мережі випусників програми РПЛ та УГСПЛ

Операторами програми РПЛ була зібрана команда фахівців, які розробили концепцію розвитку мережі випусників освітньої програми на найближчі три роки. Було створено дизайн самої мережі, механізми залучення випусників до її діяльності, а також розроблені критерії для кандидатів на певні позиції в мережі випусників РПЛ.

На даний час відбувається внутрішня робота з технічною складовою програми РПЛ, яка має полегшити роботу команди над напрямком. Зокрема, готуються пропозиції для випусників програми та проводиться документальну підготовку діяльності мережі. Також вже відбуваються перші прямі контакти з найбільш активними випусниками РПЛ.

Головні події в сфері прав людини:

Міністерство з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб України розпочало свою діяльність

Наприкінці червня уряд України визначив сферу діяльності Міністерства з питань тимчасово окупованих територій і ВПО України – про це йдеться в положенні про Міністерство, затверджене постановою № 376 від 8 червня та оприлюдненому 29 червня на сайті уряду. Міністерство почало працювати з початку липня.

До його основних завдань належить формування та реалізація державної політики з питань Криму та непідконтрольних владі територій Донецької та Луганської областей із подальшою їх реінтеграцією в єдиний конституційний простір України. Відомство також сприятиме реалізації прав і свобод переселенців, створенню умов для добровільного повернення таких осіб до залишеного місця проживання або інтеграції на новому місці проживання на території України.

Також до його функцій належить координація надання гуманітарної допомоги цивільному населенню під час збройних конфліктів, розвиток освіти, відновлення та розвиток Донецької та Луганської областей (у тому числі національно-культурних, освітніх потреб, розвитку етнічної самобутності корінних народів і національних меншин, які проживають на тимчасово окупованій території України).

УГСПЛ вже налагодила тісний контакт з Міністерством: зокрема, були проведені зустрічі з міністром та його заступниками; також відбуваються консультації з юристами УГСПЛ з внутрішньорганізаційних питань.

Скарга на дії працівників перевіряючих органів контрольних пунктів в'їзду-виїзду Донецької та Луганської областей

Громадська організація «Фундація.101» в рамках здійснення моніторингового проекту «Прифронтна інспекція» [приймає скарги](#) щодо порушення прав при перетині лінії

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

розмежування, а також пропозиції щодо покращення пропускну режиму. Надана інформація буде взята до уваги при складанні рекомендацій, які згодом будуть направлені у відповідні державні органи.

Доповідь ООН про вбивства в 2014-16 роках в Україні говорить про «кричущу безкарність»

У доповіді, підготовленій Моніторинговою місією ООН з прав людини в Україні, йдеться про те, що збройний конфлікт в окремих районах Донецької та Луганської областей, який «підживлюється притокою іноземних бойовиків та зброї з Російської Федерації, і є основною причиною більшості порушень права на життя в Україні за останні два роки»: він забрав життя до 2000 цивільних осіб. Близько 90% пов'язаних з конфліктом смертей цивільних осіб були спричинені невибірковими обстрілами жилих районів. *Доповідь доступна [за посиланням](#) англійською мовою.*

В ООН наполягають на розслідуванні вбивств в Києві та в Одесі на початку 2014 року

В Управлінні Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) вказали на недоліки в розслідуванні подій під час так званої Революції Гідності в період з 13 листопада 2013 року до 20 лютого 2014 року, і трагедії в Одесі 2 травня 2014 року, під час якої було вбито декілька десятків людей.

«Ми спостерігаємо зростаючу та усталену практику порушень основних прав людини, включаючи права на життя та фізичну недоторканність у країні. Війна народжує війну. Якщо подивитися на цифри, смерть 181 особи пов'язана з подіями на Майдані і згодом в результаті демонстрацій в Одесі 2 травня», – заявила голова моніторингової місії ООН з прав людини Фіона Фрейзер на брифінгу в Києві, присвяченому доповіді ООН «Відповідальність за вбивства в Україні з січня 2014 року до травня 2016 року».

Вона наголосила, що відповідальність за ці смерті ще не настала. Суди не визнали жодної особи винною в жодній з цих смертей. За словами пані Фрейзер відзначається прогрес у розслідуванні подій на Майдані. *«Станом на 1 червня 2016 року 55 особам було висунуто підозру у зв'язку зі смертю протестувальників на Майдані», – сказала вона, додавши, що кілька справ вже розглядаються в суді.*

Відеозапис прес-конференції з презентації названої доповіді можна знайти [тут](#) (українською мовою).

У Києві відбувся діалог між ЄС та Україною щодо прав людини

20 липня 2016 р. відбулася щорічна зустріч у рамках діалогу з питань прав людини між Європейським Союзом і Україною. Відповідно до звичної практики, перед зустріччю ЄС провів консультації з представниками українських та міжнародних неурядових організацій. Ця зустріч відбувається вже вдруге після початку попереднього застосування відповідних частин Угоди про асоціацію між ЄС та Україною. В Угоді ЄС та Україна висловлюють свою внутрішню відданість спільним цінностям, зокрема повній повазі до демократичних принципів, верховенства права, належного врядування, прав людини та засадничих свобод.

Захід створив умови для детального обміну думками щодо ситуації з правами людини в Україні та щодо зобов'язань країни досягти стабільного поступу в цій сфері, зокрема стосовно покращення дотримання норм міжнародного права у сфері прав людини. *Детальніше можна дізнатися за [посиланням](#).*

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

У Кабміні України вперше відбулася урядова міжвідомча нарада з питань деокупації Криму

Нарада відбулася **20 липня 2016 року**. За словами Міністра з питань тимчасово окупованих територій та ВПО України Вадима Черниша, такий формат зустрічі став першою спробою об'єднати зусилля відомств, раніше робота велася автономно, що стало причиною відсутності координації та збалансованої роботи. Під час заходу були заслухані питання жителів Криму, які знаходяться як на півострові, так і на материковій частині України – від гуманітарних до адміністративних.

Детальніше можна дізнатися за [посиланням](#) (російською мовою).

«Важлива єдність підходів органів державної влади та громадських організацій до боротьби з расовою дискримінацією»

Це зазначила Уповноважений ВРУ з прав людини [під час презентації альтернативних доповідей](#) щодо виконання Україною Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, що відбулася в Секретаріаті Омбудсмана за підтримки Програми розвитку ООН в Україні. Валерія Лутковська наголосила також на актуальності заходу з огляду на представлення Урядом України у серпні цього року доповіді про стан виконання в Україні зазначеної Конвенції. Водночас, вона відзначила важливість досягнення розуміння у питанні єдності підходів до запобігання та боротьби з расовою дискримінацією з боку органів державної влади та громадських організацій. Загалом було представлено дві альтернативні доповіді.

Огляд ситуації з дотриманням прав людини в Криму за червень 2016 року

Кримська правозахисна група – ініціатива представників правозахисних організацій, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом залучення широкої уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова – підготувала та [оприлюднила моніторинговий огляд](#) ситуації з дотриманням прав людини в Криму за червень 2016 року.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Цей Дайджест розсилається раз на місяць по електронній пошті з метою інформування про діяльність УГСПЛ, а також інші актуальні питання зі сфери прав людини в Україні.

Для його отримання треба заповнити [цю коротку форму](#) (її заповнення займає менше 1 хвилини!)

Також кожен бажаючий у будь-який може ознайомитися з українською та англійською версіями цього Дайджесту на сайті УГСПЛ www.helsinki.org.ua або на нашій сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/Uqspl/?fref=ts>.

Цій дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 50 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів.

Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Редактор дайджесту: Олександр Дашутін, програмний менеджер УГСПЛ (o.dashutin@gmail.com).

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Аркадій Бущенко, керівник проекту (arkadiy.bushchenko@gmail.com)

Українська Гельсінська спілка з прав людини:

вул. Фролівська 3/34, Київ, Україна

тел.: 044 485 17 92, факс: 044 425 99 24

сайт: <http://helsinki.org.ua/>